

بررسی پدیده وندالیسم مجازی در شبکه اجتماعی اینستاگرام

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۸/۲۳

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۱۰/۰۴

کد مقاله: ۹۱۹۶۹

مهناز امیرپور^{۱*}، فاطمه پایان^۲

چکیده

پدیده وندالیسم امروزه هم در محیط شهری و هم در فضای مجازی قابل مشاهده است. در فضای مجازی این پدیده خود را در قالب توهین و تحریب شخصیت‌های برجسته، استفاده از لفاظ نامناسب و شایعه‌پراکنی و در نهایت باعث ایجاد نالمی و انزواگرایی افراد هدف می‌شود. تعرض به حریم خصوصی افراد و هک و کلامبرداری از دیگر پیامدهای این پدیده است. پژوهش حاضر با هدف بررسی پدیده وندالیسم مجازی در میان جوانان مشهدی انجام شده است. اعضای جامعه تحقیق، جوانان در بازه سنی ۱۵ الی ۳۵ ساله ساکن در محدوده شهری مشهد هستند. با توجه به حجم بالای جامعه آماری که بالغ بر یک میلیون نفر بود و محدودیت‌های زمانی، شیوه نمونه‌گیری تصادفی ساده در نظر گرفته شد، که با استفاده از فرمول کوکران و ضریب ألفای کرونباخ حجم نمونه ۳۸۷ نفر به دست آمد. در این پژوهش، محقق از پرسشنامه محقق ساخته و بخشی نیز از پرسشنامه استاندارد استفاده کرده و از مطالعه اسنادی استفاده شده است. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش معادلات ساختاری با کمک نرم‌افزارهای lisrel، spss استفاده شده است. یافته‌های تحقیق حاکی از آن است که میان وندالیسم مجازی و رفتارهای تقليدی، رفتارهای توده وار، بیگانگی اجتماعی و هویت‌یابی مجازی افراد در فضای مجازی رابطه وجود دارد اما میان جنسیت و وندالیسم مجازی معناداری مشاهده نشد به این معنا که رفتارهای وندالیستی در فضای مجازی به یکمیزان در میان زنان و مردان رخ می‌دهد.

واژگان کلیدی: وندالیسم مجازی، اینستاگرام، شبکه‌های اجتماعی، جوانان مشهد، فضای مجازی

۱- استاد یار گروه علوم ارتباطات اجتماعی دانشکده علوم انسانی دانشگاه آزاد اسلامی واحد قوچان (نویسنده مسئول)

۲- کارشناس ارشد علوم ارتباطات اجتماعی دانشکده علوم انسانی دانشگاه آزاد اسلامی واحد قوچان

اگر کمی از زندگی روزمره خود فاصله بگیریم و بقیه جامعه شناسان از دور به آن نگاهی بیندازیم خود را محصور در دنیای می‌بینیم که به سیل اینترنت احاطه شده و اکثر کارهای روزمره ما به آن وابسته است. این تنها بخشی از رویدادی است که در حال اتفاق افتادن است و ما به صورت ناخودآگاه با آن درگیر شده‌ایم. گوشی‌های هوشمند، با امکانات جذاب و متنوع خود باعث شهوت دسترسی کاربران به فضای بی‌انتهای مجازی شده‌اند و آن چنان کاربران خود را به این فضا وابسته کرده‌اند که به بخش اصلی زندگی روزانه- حداقل برای اکتریت مردم شهرنشین- تبدیل شده است و استفاده از این تکنولوژی و گشت و گذار در فضای مجازی به یکی از کارهای روزمره مانند خوردن، آشامیدن و استراحت کردن تبدیل شده است. این رشد و گسترش اینترنت که نه تنها در ایران بلکه در تمام نقاط دنیا قابل مشاهده است قطعاً فواید بسیاری برای ما به همراه داشته است، اما توجه به این نکته حائز اهمیت است که علاوه بر مزایای فراوان، معایب حضور و فعالیت در این فضای نامتناهی - که می‌توان آن را به منظومه‌ی شمسی تشبیه کرد- کم نیست و مشکلات بسیاری را به وجود آورده است که می‌باشد به آن نیز توجه کرد. شاهد این ادعای توافق با نگاهی کوتاه به افراد حاضر در جامعه دید، در محیط‌های عمومی و حتی اجتماعات کوچک خانوادگی گوشی همراه که شبکه‌های اجتماعی جزئی جداناپذیر از آن هستند باعث فردگاری و انزوای هرچه بیشتر افراد شده است. فضایی که در آن هویت شخص و واقعی معنای چندانی ندارد و هر کس می‌تواند با ساخت چندین پروفایل به شیوه‌های گوناگون خود را به بقیه معرفی کند و فعالیت‌های مختلفی را ترتیب دهد بدون اینکه نگران این باشد که دیگران چه قضاوی در مورد او خواهند داشت و یا فعالیت‌های او عواقب احتمالی را در آینده برای او به همراه خواهد داشت. از جمله موارد مشاهده شده در این حوزه که در تحقیقات پیشگیری‌های قانونی نیز شده است می‌توان به موضوع هک و کلاهبرداری و تعرض به حریم شخصی توسط تعدادی از همین کاربران ناشناس اشاره کرد. موارد ذکر شده نمونه‌هایی از پدیده‌ای هستند که به تخریب و خرابکاری شناخته می‌شود. ایجاد احساس عدم امنیت برای تعداد از افراد و به خطر افتادن امنیت اخلاقی ازدیگر پیامدهای شبکه‌های اجتماعی است که در تحقیقات مختلفی به آن اشاره شده است. شبکه‌های مجازی به عنوان موجی که هیچ فضا و تمدنی باری مقابله با آن را ندارد امنیت اجتماعی جوامع را به چالش کشیده و عدم امنیت را به ارمغان آورده است (سفیری، رجلو و قلیزاده، ۱۳۹۴). تخریب در فضاهای شهری نیز بهوضوح روزانه قابل مشاهده است که آسیب به وسائل عمومی یکی از بازترین نمونه‌های آن به حساب می‌آید. اما این مسئله به فضای مجازی نیز کشیده شده و به شکل‌های مختلف در حال بروز و ظهور است که از جنبه‌های مختلف حقوقی، جامعه‌شناسی، روان‌شناسی و روان‌پژوهشی قابل بررسی است. نکته‌ای که می‌باشد به آن توجه کرد، افرادی که دست به این اقدامات می‌زنند تحت تاثیر عواملی قراردارند که منجر به بروز این رفتارها می‌شود و در پایان نامه‌ها و بیووهش‌های گوناگون به بررسی این عوامل پرداخته شده است. در پژوهش پیش رو، تضمین داریم با توجه به این مساله که فضای مجازی تبدیل به جزئی انکار ناپذیر از زندگی روزمره ما شده است به پدیده جدید و نوظهوری با عنوان وندالیسم مجازی بپردازیم.

۲- پیشینه تحقیق

در سال ۲۰۰۹ نیکولا پتروویچ^۱ در تحقیق خود، به بررسی نگرش‌ها نسبت به خرابکاری سایبری از طریق ایجاد تفاوت‌های جنسیتی و سنی پرداخته است. در این پژوهش، انواع مناسب مجازات و انگیزه‌های انجام فعالیت‌های خرابکارانه از دید دانش آموزان مورد بررسی قرارگرفت. نمونه تحقیق شامل ۲۰۰ دانش‌آموز مقطع متوسطه از سن ۱۲ تا ۱۷ سال بود. مهمترین نتایج بدست آمده از این تحقیق عبارتند از: ۱) دانش‌آموزان مقاطع بالاتر، خرابکاری سایبر را جدی تر از دانش‌آموزان مقاطع پایین تر ارزیابی می‌کنند. ۲) پاسخ دهنده‌گان پس‌خرابکاری سایبر را جدی تر از پاسخ دهنده‌گان دختر ارزیابی می‌کنند.^۳ انتقام به عنوان متداول ترین انگیزه برای این نوع رفتارها مطرح شده است.^۴ ورود پلیس به این موضوع و منوعیت استفاده از اینترنت به عنوان مناسب ترین مجازات باد، خرابکاری، سایبری، از نظر شد.

فرانسیس، تی او دونوان^۲ و همکارانش (۲۰۱۳) در مقاله ای تحت عنوان توصیف رفتار کاربر و انتشار اطلاعات در شبکه های اجتماعی چند رسانه ای بیان می کنند که بخش عظیمی از اجتماع مدرن از شبکه های اجتماعی آنلاین بهره می گیرد. اعضای این اجتماعات اغلب نقش های پرجسته ای را ایفا می کنند که می توان از مشاهده فعالیت های آنلاین کاربران استنباط کرد.

لانگ جین ۳ و همکاران (۲۰۱۳) در مقاله خود با عنوان «درک رفتار کاربران در شبکه‌های اجتماعی آنلاین» بیان می‌کند که امروزه شبکه‌های اجتماعی همچون فیسبوک، توتیتر، گوگل پلاس، لینکدین و فورسکور نقش عمده‌ای در زندگی روزمره مردم بازی می‌کنند. افاده به شبکه‌های اجتماعی هم از طریق رایانه‌های سنتی و هم از دستگاه‌های موبایل‌های نوظهور دسترسی دارند. بایش از یک میلیارد کاربر، شبکه‌های اجتماعی محل جدیدی برای مطالعه چالش‌های نوین شده است. هدف از این مطالعه بررسی رفتار کاربران در شبکه‌های اجتماعی بر بنیان چندین دیدگاه است. در این مطالعه ابتدا ارتباط اجتماعی و تعامل کاربران مورد بحث قرار گرفته و سپس ترافیک فعالیت کاربران در شبکه‌ها و هم چنین رفتار کاربران در استفاده از محیط تلفن همراه مورد توجه

قرار گرفته است. درنهایت به بررسی رفتار مخرب کاربران در شبکه های اجتماعی و راه حل های مختلف شناسایی چنین کاربران را ارائه می دهد.

مقایسه تخریب سنتی با تخریب در فضای سایبر که توسط حسین آذین منش درسال (۱۳۹۳) انجام شده است از دیگر پایان نامه هایی است که از جنبه حقوقی به موضوع وندالیسم پرداخته است. دراین تحقیق که از بعد مقایسه ای به بررسی تخریب در فضای جامعه و تخریب در فضای مجازی می پردازد به این موضوع اشاره دارد که تخریب درنیای مادی و به صورت عینی اتفاق می افتد اما تخریب سایبری در فضای مجازی اتفاق می افتد و به صورت غیرملموس و انتزاعی است. این تحقیق که از جنبه جرم شناختی به موضوع وندالیسم پرداخته درنهایت به این نتیجه دست یافته است که ماهیت تخریب سنتی با تخریب سایبری متفاوت است و از نظر کیفیت، بستر و فضای ارتکاب جرم با یکدیگر تمایز ندارند.

یکی از پایان نامه های تالیف شده مرتبط با این موضوع، مطالعه جرم شناختی ترویریسم سایبری و وندالیسم سایبری راهکارهای پیشگیری از آن هاست که توسط سمیه قدیم زاده درسال ۱۳۹۵ دانشجوی رشته حقوق انجام شده است دراین تحقیق به علل و عوامل این پدیده و راهکارهای پیشگیری از آن ها پرداخته شده است. در ابتدا، تعریف مفهوم وندالیسم و ترویریسم سایبری و بیان ویژگی های هر کدام، تبایج و آثارهایی که از این پدیده ها بر سازمانها و سایت ها مورد بررسی قرارگرفته است. در مرحله دوم عوامل بروز و ظهور هر کدام مورد بررسی قرارگرفته است. دراین پژوهش وندالیسم سایبری متوجه سایت هایی است که افراد برای ابراز وجود خود دست به اقدامات خرابکارانه و به اصطلاح هک کردن سایت ها و اطلاعات سازمان های مختلف می کنند.

تحقیقی دیگر نیز با عنوان *الگوهای رفتاری ایرانیان در شبکه های اجتماعی مجازی* که توسط سیدحسن ایلالي (۱۳۹۵) انجام شده است وی دراین پژوهش الگوهای رفتاری ایرانیان را متأثر از شرایط زمینه ای و مداخله ای ذکر کرده و بیان می کند که پیشینه فرهنگی و اجتماعی برالگوهای رفتاری ایرانیان در این محیط اجتماعی اثرگذار است. دراین تحقیق مواردی همچون ناآوری، کارآفرینی و توأم‌مندی اقتصادی، توأم‌مندی ارتباطی و خودکاروی جمعی از جمله تأثیرات مثبت الگوهای رفتاری ایرانیان در شبکه های اجتماعی و مواردی از جمله: تعارض هویتی، سبک زندگی سیال و تولید و توزیع محتواهای سطحی و عامه پسند را از جمله اثرات منفی الگوهای رفتاری کاربران ایرانی ذکر شده است. همچنین، ارتفا سواد رسانه ای و رفع محدودیت های عمومی و خصوصی، به عنوان راهکار اصلاح الگوهای رفتاری ایرانیان ذکر شده است.

۳- اهداف تحقیق

- بررسی رابطه میان روابط خانوادگی و تربیت افراد بر بروز رفتارهای وندالیستی
- بررسی رابطه میان بیگانگی اجتماعی و بروز رفتارهای وندالیستی
- بررسی رابطه میان جنسیت افراد و بروز رفتارهای وندالیستی

۴- ادبیات تحقیق

۴-۱- تعریف وندالیسم

وندالیسم نوعی نابهنجاری نوظهور و مدرن در جامعه جدید است. عملی است خصمانه و واکنشی است کینه توزانه به برخی از صور فشارها، تحمیلات، ناملایمات، حرمانها، اجحاف ها و شکست ها است. در جامعه شناسی انحرافات و آسیب شناسی اجتماعی وندالیسم را به مفهوم داشتن نوعی روحیه بیمارگونه که میان تمایل به تخریب آگاهانه، ارادی و خود خواسته اموال، تاسیسات و متعلقات عمومی است در نظر می گیرند (ویکلینسن، کلارک، ۱۹۹۱). مع الوصف باید توجه داشت که اغلب صاحب نظران و محققان آن را به متابه جنایتی خرد و از انواع بزهکاری جوانان به شمار آورده اند (Janorn ۱۹۸۶، amier and klinard ۱۹۶۳).

۴-۲- وندالیسم مجازی

پدیده وندالیسم¹ اخیراً در محیط اینترنت ظهر و بروز فراوانی داشته است و می توان از آن به عنوان حملات "فله ای" نام برد. در واقع شکل و صورت نوین تر وندالیسم، موسوم به "وندالیسم سایبری"² که پدیده ای مقارن با جهانی شدن و عصر ارتباطات است و فضاهای مجازی و اینترنتی، که با زندگی مدرن وابستگی و پیوستگی عمیقی دارند را درگیر ساخته است ، مورد تفسیر و تحلیل قرار خواهد گرفت. (قدیم زاده، ۱۳۹۵) هر چند باید بین سه مقوله ای خرابکاری رایانه ای، وندالیسم سایبری و ترویریسم سایبری و چه تمایز قائل شد اما نقاط اشتراک و تشابهات آنان نیز قابل توجهند و در تبیین و تفسیر مفاهیم و تعاریف کمک کننده می باشند. اکرم و حسین گروسی (۱۳۹۴) در تحقیق خود با عنوان بررسی جرم شناختی شبکه های اجتماعی بر امنیت اخلاقی به این نتیجه رسیدند که این شبکه ها بر امنیت اخلاقی تاثیرگذارند و هم چنین با توجه به گسترش روز افزون آن ها نمی

1 vandalism

2 Virtual vandalism

۴-۳- تروریسم سایبری

تروریسم سایبری^۱ عبارت است از تلاقي تروریسم و فضای رایانه ای. تروریسم سایبری عموماً به معنای حملات غیرقانونی بر ضد رایانه ها و شبکه های رایانه ای و اطلاعات ذخیره شده در آن هاست که هدف آن ارعاب یا اجبار یک دولت یا اتباع آن به منظور پیشبرد اهداف سیاسی یا اجتماعی می باشد. این حملات باید منجر به اعمال خشونت بر ضد دارایی ها یا اشخاص شود یا

توان نقش شبکه های اجتماعی را نادیده گرفت و درآینده نزدیک نیز نقش آن ها به مراتب مهم تر و بیشتر از امروز نیز خواهد شد. درسال های اخیر شاهد و ناظر حملات جمعی و فله ای، البته نه به شکل هک و نفوذ، بلکه آشکار و عینی، به صفحات شخصی برخی از شخصیت های مشهور(هنرمندان، ورزشکاران، سیاستمندان و ...) یا تارنامها و صفحات پرطرفدار(اجتماعی، فرهنگی، ایدئولوژیک و ...) مخصوصاً در شبکه های اجتماعی، از سوی تعداد زیادی از کاربران هستیم. (ظاهراً اغلب آنها ایرانی هستند) که با توهین، تهمت، خشم و خشونت لفظی و کلامی، در پی تخریب و تحقیر شخصیت و وجهه آنان می باشند، مثلاً باخت در یک مسابقه ورزشی ممکن است تمامی این واکنشها و عکس العملها را متوجه مربی، داور یا بازیکنی خاص کند و سیلی از کار بران را با الفاظ و عبارات زشت و زنده به سوی صفحه شخصی وی روایه سازد، که حتی گهگاهی با ریپورت یا بلاکهای(گزارش یا مسدود کردن) دسته جمعی و گروهی باعث غیر فال شدن و از کار افتادن صفحه ای او گردند و یا زندگی شخصی، مقام و موقعیت اجتماعی وی را دچار مخاطره سازند. (نظیر چنین رفتارها و اعمالی را از سوی وندالهای واقعی در پریده ای "اویاشی گری فوتبلی" در کشور انگلستان می توان مثال زد که طرفداران و هواداران تیمی برای اغتشاش و آشوب، وقتی با بازدارندگی و ممانعت پلیس از اعمال و اقدامات فیزیکی مواجه شدند، بطور گسترده از طریق اینترنت به هماهنگی و برنامه ریزی حملات و کارهای خود پرداختند که در کتاب یونی جوکر و همکاران تحت عنوان "جرم و اینترنت" بطور دقیق و کامل به آن پرداخته شده است). دقیقاً نسخه ای مجازی کار و رفتاری که وندالیستهای واقعی در جامعه انجام می دهند و در این میان برخی دیگر فقط و فقط به علت همنگی با جماعت، تقلید و تبعیت و یا هیجان خواهی، تفریح و سرگرمی از آنان پیروی می نمایند. گاهی اوقات هر موضوعی ولو سطحی و جزئی به مثابه ای یک محرك برای فرد عمل نموده و ممکن است افراد را هدف هتك و حمله قرار دهد. می توان این رفتارها و اعمال را ناشی از عوامل روحی روایی و یا فرهنگی اجتماعی دانست و این موضوع شاید در حال حاضر مصدق و مثال تعريف وندالیسم سایبری نباشد یا در سایر جرائم شیبه به آن نگنجد، اما به لحاظ موضوعی و شیوه و نتیجه کار قابل تفکر و تأمل است، اگر افراد مشهور و معروف را به نوعی سرمایه ای انسانی بدانیم که به سبب کار و فعالیت خویش، جزئی از اموال ملی و عمومی هستند و تخریب و صدمه به وجهه و شخصیت آنان به نوعی خراب شدن تصویر اجتماعی آنهاست، شاید بتوانیم به شکل و صورت جدید و نوینی از وندالیسم سایبری به آن نظر بیفکنیم، از طرفی اگر آنها را قربانیان فردی و وب سایت ها و صفحات آنان را جز اموال خصوصی بدانیم، می توانند در سایر مصدق یابند، هر چند این رفتارها و اعمال انحرافی مخفیانه و پنهانی انجام نمی شوند و بسیاری از موقع کاربران مهاجم انشان دادن هویت خویش ابیانی ندارند(جوکر و همکاران ۱۳۸۹: ۱۹۵- ۲۱۱) به نقل از قدیم زاده(۱۳۹۵)، به عنوان مثال:

وقتی در جریان المپیک ۲۰۱۲ لندن، حق سعید عبدالی تضییع شد، ابتدا "ایهار بول" داور بلاروس مورد توهین قرار گرفت که باعث شد صفحه اش را برای مدتی ببند و بلا فاصله این جمع سراغ "رافائل مارتینی"، رئیس فیلا رفتن و صفحه مجازی او را مورد هدف قرار دادند. حتی گفته شد ایمیل های به شدت تهدیدآمیزی به فیلا ارسال شده که مارتینی را خشمگین کرده بود و در نهایت پس از آنکه رسول خادم از مردم خواست تا کاری نکنند که برای کشته ایران هزینه ساز شود، جنگ متوقف شد.

در بازی فوتبال فرانسه پرتغال در فینال یورو ۲۰۱۶ بازیکن تیم ملی پرتغال، کریستیانو رونالدو با ضربه بازیکن تیم ملی فرانسه مصدوم شد گروهی از کاربران ایرانی در فضای مجازی به صفحه دیمیتری پایت دراینستاگرام حمله کردند و ده ها هزار پیام توهین آمیز به زبان های فارسی، انگلیسی و فرانسه نثار این بازیکن کرندند تا وندالیسم مجازی به اوج خود برسد. بدین ترتیب همچنین حمله های مشابه به صفحه شخصی باراک اوباما ریس جمهور ایالات متحده و دخترش یا لیونل مسی بازیکن آرژانتینی و چند تن از هنرمندان مشهور و معروف دیگر، که منجر به واکنشها و عکس العمل های شده اند مانند: از دسترس خارج کردن بعضی از خدمات شبکه های مجازی نظری اینستاگرام برای کاربران ایرانی، تعبیه نمودن مترجم در این شبکه ها جهت ترجمه کامنتها و نظرات کاربران و همچنین انکاس گسترشده و دخترش یا لیونل مسی بازیکن آرژانتینی زیاد دیگر، نشان از وجود نوعی جدید از وندالیسم سایبری است که متأسفانه رواج آن در بین کاربران ایرانی فضای مجازی سایبر زیاد شده است. به گزارش "تابناک"، همه چیز از نزدیک به یک دهه پیش و حمله به صفحه برخی از مقام های سیاسی سایر کشورها شروع شد؛ مقام هایی که علیه ایران موضع خصم‌مانه ای گرفته بودند، این در حالیست که در آن زمان، این واکنشها و عکس العملها با دیده اغماس مورد ارزیابی قرار گرفته، زیرا چنین گمانی بود که این نوع حملات مجازی نشانه وطن پرستی و حس دفاع از ایران است، اما ظاهرها هر چه زمان بیشتری می گذرد، ادبیات کاربرانی که در چنین حملات مجازی مشارکت می کنندخشن تر، تندتر، هتاکانه تر و نیز تهی از هرگونه استدلال و منطق قابل دفاعی می شود. جملاتی با ادبیات جنسی، نژادپرستانه، توهین آمیز، هتاکانه و ... (بی نام، ۱۳۹۵)

دست کم موجب وارد آمدن آن اندازه آسیب گردد که در آن ها ایجاد ترس نماید. (دنینگ به نقل از چاوهوشی، ۱۳۸۸) مفهوم و معنی کلی و عام تروریسم سایبری عبارت است از : بکارگیری عادمنه و اگاهانه تخریب یا تهدید، علیه رایانه ها، شبکه ها و سیستمهای اینترنتی و سایبری به قصد وارد کردن صدمه و آسیب اجتماعی، فرهنگی، عقیدتی، مذهبی، سیاسی و یا موضوعات مشابه. (پاکزاد، ۱۳۸۸) در مورد پدیده تروریسم سایبری می توان گفت تمامی آن اعمال و رفتارهایی که در ذیل تروریسم واقعی جای می گیرند درمورد تروریسم سایبری با اندکی تعديل و تغییر می گنجند. تروریست های فضای مجازی یا اینترنتی به جای استفاده از سلاح های رایج مثل بمب ها و موشک ها از ویروس ها، کرم ها، تروجان ها، اسپم ها، ایمیل، هک و نفوذ رایانه ای و خرابکاری یا دستکاری های اینترنتی و شبکه ای استفاده می کنند. همچنین بر عکس سایر جرایم که ممکن است به طور ساده واقع شوند، اصولاً این نوع از جرایم به نحو سازمان یافته و در سطح گسترده رخ میدهد. (همان، ۲۰۰۶) این نکته قابل ذکر است که تاکنون تعاریف سیاری برای تروریسم سایبری اشاره شده است که با برسی آن ها مفاهیم مشترکی از این موضوع به دست می آید و اینجا به منظور آشنایی و درک تفاوت این پدیده با وندالیسم مجازی تنها به ذکر دو تعریف بسنده شده است.

۴-۴- نظریه آنومی^۱ و ساختار خانواده

ویلیام گود^۲ در این دیدگاه از مفهوم آنومی استفاده کرده و آن را به نهاد خانواده تعمیم داده است. از نظر وی، خانواده کانون پژوهش شخصیت فرد است و هرگونه اختلال در آن، به پدیدآمدن شخصیت بزهکار و منحرف منجر می‌شود. از نظر وی، خانواده وظایفی در قبال فرزندان خود برعهده دارد از جمله: تامین نیازهای جسمی فرزندان، شناخت خود و کشف خویشتن، یادگیری و نقش خانواده به عنوان منبع رشد. (محسنی تبریزی، ۱۳۸۰). از نظر گود اگر اعضای خانواده نتوانند نقش خود را به خوبی ایفا کنند در این نهاد گسیختگی یا آنومی به وجود می‌آید و شرایط آنومی ناشی از عوامل مختلفی است که به آن‌ها اشاره می‌شود.

- بود پر به دین مسروغیت مادامش بود، کوت، صدری و دین و... وجود انواع بیماری های روانی و جسمی والدین وجود روابط ضعیف و غیر عاطفی در میان اعضای خانواده که گود از آن به عنوان خانواده توخالی نام می برد. وی معتقد است در این شرایط، خانواده از حمایت یکدیگر محروم اند و بزهکاری و وندالیسم رخ می دهد. (قشری و همکاران، ۱۳۹۵)

۴-۵- نظریه ملوپن سیمن

«سیمن»^۳ بی شک در زمرة نخستین روان شناسانی است که کوشیده مفهوم بیگانگی روانی را در قالبی منظم و منسجم تدوین و تعریف نماید. وی بدؤاً بر این پندار که بیگانگی معلوم علتی واحد است خط بطلان می کشد. به نظر سیمن واژه بیگانگی امروزه چنان متدالو و عمومیت دارد که در تبیین هر چیزی بدان رجوع می شود او در اشاره به رواج و توسعه این مفهوم در جامعه معاصر این نکته را متذکر می شود که ساختار بوروکراسی جامعه مدرن شرایطی را ایجاد و ابقاء کرده است که در آن انسان ها قادر به فراگیری نحوه و چگونگی کنترل عاقب و نتایج اعمال و رفتارهای خود نیستند. نحوه کنترل و مدیریت جامعه بر سیستم پاداش اجتماعی به گونه ای است که فرد ارتباطی را بین رفتار خود و پاداش مأمور خود از جامعه نمی تواند برقرار کند و در چنین وضعیتی است که احساس بیگانگی بر فرد مستولی گردیده و او را به کنشی منفصلانه و ناسازگارانه در قبال جامعه سوق می دهد.

سیمین کوشیده ضمن ارائه تعریفی مفهومی از بیگانگی و مشخص نمودن تیپولوژی آن، صور و انواع تظاهرات رفتار بیگانه گونه را در پنج نوع قابل تمیز که بنظر وی رایج ترین و متداول ترین صور کاربر مفهومی واژه در ادبیات جامعه شناسی و روان شناسی است نشان دهد:

الف) احساس به قدامی

عبارت است از احتمال و یا انتظار متصوره از سوی فرد در قبال بی تأثیری عمل خویش و یا تصور این باور که رفتار او قادر به تحقیق و تعیین نتایج مورد انتظار نبوده و وی را به هدفی که برآساس آن کش او تجهیز گردیده رهمنون نیست. سیمین معتقد است که این مفهوم از بیکانگی بیش از صور دیگر آن در ادبیات معاصر کاربرد دارد.

ب- احساس بی معنائی یا احساس بی محتوایی

این شکل از بیگانگی به نظر سیمین زمانی مشهود است که فرد در باور و عقیده دچار ابهام و تردید و شک است. یعنی نمی‌داند که به چه اعتقاد داشته باشد. در تصمیم‌گیری‌ها عقیده خود را با استاندارهای موجود در جامعه خویش نمی‌تواند تطبیق دهد. به عبارتی، وی در تخمین پیش‌بینی، بالتسهیه دقیق، رفتار دیگران و نیز پرآورد عاقب و نتایج رفتار خود با دشواری روبروست.

ج- س، هنحاري، ما احساس، نارهنحاري،

- 1 Anomie
- 2 William Good
- 3 Seeman

به عقیده سیمن احسای بی هنجاری چون احساس بی قدرتی و بی معنایی وضعیتی فکری و ذهنی است که در آن فرد این احتمال را به حد مفرطی برخود مفروض و متصور است که تنها کش هائی او را به حوزه های هدف تزدیک می سازند که مورد تأیید جامعه نیستند.

ه) احساس انزوای اجتماعی

واعیتی فکری است که در آن فرد عدم تعلق و واپستگی و انفال تامه ای را با ارزش های مرسوم در جامعه احساس می کند. در این حالت فرد همچنین دارای اعتقاد و باور نازلی نسبت به مکانیسم ارزش گذاری و سیستم پاداش اجتماعی است و با هر آنچه که از نظر جامعه معترض و ارزشمند است خود را هم عقیده و همسو نمی بیند. احساس انزوای اجتماعی معهدها در نظر سیمن به مفهوم فقدان قابلیت سازگاری فرد با زمینه اجتماعی خویش نبوده بلکه میان انفکاک فکری فرد از استانداردهای فرهنگی است.

و) احساس تنفر یا تنفر از خویشن

سیمن میزان و درجه هر رفتاری را بر اساس پاداش های مورد انتظار آئی می بیند و چون مارکس معتقد است پاداش منحصراً در خود عمل نهفته نیست بلکه نسبت به کار امری خارجی است.

به نظر سیمن در دنیای صنعتی انسان در بسیاری از حرفة ها و مشاغل در روابط تولیدی خاصی وارد می شود که در آن کار و تولید فرد را دیگر به هدف و تعالی مورد انتظار رهنمون نمی کند. او کار می کند بدون آنکه به ارزش واقعی کار خود واقع باشد و از نتایج کار خویش محظوظ و ممتنع گردد. در نتیجه باعث زوال و از دست رفتن مفهوم واقعی کار و آغاز نفی خود و تولید است. در چنین وضعیتی فرد را شناس و فرست لازم جهت خلق و تولید محصولی که او را راضی و خرسند سازد نیست و به نوعی به احساس انزوا از روابط اجتماعی تولید گرفتار است. (محسنی تبریزی، ۱۳۷۰: ۶۸-۶۷).

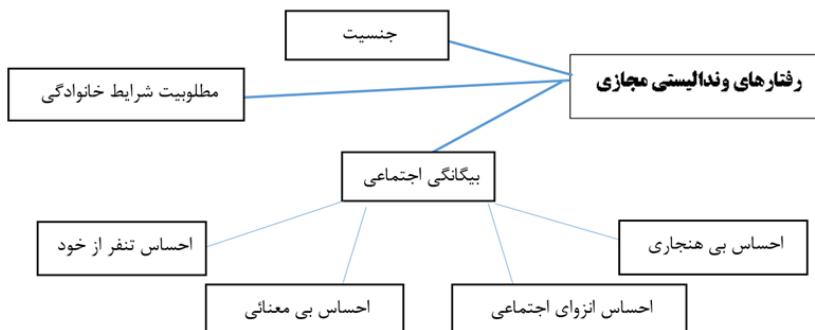
سیمن نیز با استعانت از مفهوم بیگانگی، کوشیده است ساختارهای اجتماعی، اقتصادی و سیاسی جامعه مدرن را مسئول ایجاد شرائطی بداند که در آن انسان قادر به فراگیری نحوه و چگونگی کنترل عاقب و نتایج اعمال و رفتارهای خود نیست. از طرفی نحوه کنترل و مدیریت جامعه بر سیستم پاداش اجتماعی بگونه ای است که فرد ارتباطی را بین رفتار خود و پاداش مأخوذه از جامعه نمی تواند برقرار کند و در چنین وضعیتی است که احساس بیگانگی بر فرد مستولی می گردد و او را به کنشی منفصلانه، ناسازگارانه و خشونت آمیز در مقابل جامعه سوق می دهد. (محسنی تبریزی، ۱۳۷۴: ۹۲-۹۱).

۵- چارچوب نظری تحقیق

همان طور که در پیشینه تحقیق اشاره شد درباب پدیده وندالیسم و خرابکاری در محیط اجتماعی سخن بسیار رفته که این مسئله را به یک معضل اجتماعی نه تنها در ایران بلکه در سایر نقاط جهان نیز تبدیل کرده است و محدود به برده زمانی یا مکانی خاص نمی شود. اما تاکنون در باب وندالیسم مجازی سخنی به میان نیامده و تنها می توان به چند مقاله و یا گزارش در خبرگزاری ها و روزنامه ها اشاره کرد که تنها به گزارش های مردمی و یا گفت و گو با کارشناسان حوزه علوم ارتباطات و صاحب نظران بسندۀ کرده است و کار علمی جدی ای صورت نگرفته است. از همین رو محقق سعی دارد ابتدا با جمع آوری و سازماندهی نظریات مرتبط با مسئله ای وندالیسم بتواند به الگویی جهت تبیین عوامل مرتبط با بروز پدیده وندالیسم مجازی که به نظر می رسد همانند پدیده وندالیسم در محیط های اجتماعی در میان جوانان رایج است راه را برای حل این معضل و ارائه راهکار و پیشنهادات برای سایر محققین هموار سازد.

با توجه به نظریاتی که در ابتدای این بخش ذکر شد این موضوع مطرح می شود که هیچ کدام از این نظریه ها به تنها یابن پاسخگوی علل بروز رفتارهای وندالیستی نیستند و نمی توانند پدیده وندالیسم مجازی را تفسیر کنند. از میان نظریات فوق نظریه های روانشناسان اجتماعی و جامعه شناسان بیشتر با تحقیق حاضر هم خوانی دارند. در برخی از این نظریات به بخشی از علل بروز رفتارهای وندالیستی اشاره شده و در برخی دیگر به صورت غیرمستقیم این پدیده تشریح شده است. از آن رو که نهاد خانواده اولین محیطی است که فرد در آن رشد می کند و وجود شخصیتی و رفتاری وی شکل می گیرد و اگر آن را به یک میز تشبیه کنیم اگر ایرادی در پایه های آن ایجاد شود عملکرد کلی آن با مشکل مواجه می شود. از همین رو خانواده و نقش والدین در تربیت فرزندان به عنوان یکی از عوامل موثر فرض شده که از نظریات ویلیام گود، هارلوک و دوروتی لاونولت استفاده شده است که از نظر ویلیام گود خانواده وظایفی در مقابل فرزندان خود برعهده دارد از جمله: تأمین نیازهای جسمی فرزندان، شناخت خود و کشف خویشن، یادگیری و نقش خانواده به عنوان منبع رشد. (محسنی تبریزی، ۱۳۸۳: ۷۰) از نظر گود اگر اعضای خانواده تنوانند نقش خود را به خوبی ایفا کنند در این نهاد گسیختگی یا آنومی به وجود می آید. الیزابت هارلوک «نیز چون ویلیام گود منشأ تزندی و نابهنجاری را در محیط فamilی و در ساختارهای خانوادگی جستجو می کند و آن را ملعول نحوه تربیت، مکانیسم های جامعه پذیری خانواده و نیز چگونگی و کیفیت رشد شخصیت کودک در خانواده می داند. در نظریه لاونولت نیز وندالیسم نظیر همه رفتارهای نابهنجار از عوامل رفتاری آسیب زای خانواده سرچشمه می گیرد. خصوصاً اگر کودک در محیط خانوادگی توان با خشونت زندگی کند یاد می گیرد ستیزه جویی کند. از این منظر وندالیسم در محیط خانواده آموخته می شود. (محسنی تبریزی، ۱۳۸۳:)

یکی از عوامل موثر بر بروز رفتارهای وندالیستی را نیز می توان مباحث روانشناسی دانست که ملوین سیمن در نظریه خود در ۵ بخش عوامل را دسته بندی کرده است که از جمله آن می توان به احساس بی قدرتی، احساس بی معنایی یا بی محتوای، احساس بی هنجاری یا نابهنجاری، احساس انزوای اجتماعی و احساس تنفر یا تنفر از خویشن اشاره کرد.

شکل ۱- مدل نظری تحقیق (ماخذ: نگارندگان، ۱۴۰۰)

۶- روش شناسی تحقیق

پژوهش گر در این تحقیق به بررسی پدیده وندالیسم مجازی در شبکه اجتماعی اینستاگرام (مطالعه موردی جوانان مشهدی بین ۱۵ تا ۳۵ سال) می‌پردازد. با توجه به هدف و فرضیه‌ها، تحقیق حاضر از نوع کاربردی است زیرا مستقیماً با محیط کار مربوط می‌شود و می‌توان پس از اتمام تحقیق از نتایج آن استفاده کرد و از حیث روش توصیفی و همبستگی است. (تحقیقات همبستگی برای کسب اطلاع از وجود رابطه بین متغیرها انجام می‌پذیرد؛ ولی در آن ها الزاماً کشف رابطه علت و معلوی مورد نظر نیست (حافظ نیا، ۱۳۹۳).

جامعه آماری تحقیق شامل ۱۰۸۹۲۲۹ نفر از جوانان مشهدی در بازه سنی ۱۵ تا ۳۵ ساله هستند (آمارنامه شهرداری مشهد، ۱۳۹۵) برای تحقیق حاضر با توجه به ویژگی های جامعه آماری و محدود بودن تعداد شیوه نمونه کمی طبقه ای تصادفی در نظر گرفته شد و جهت تعیین حجم نمونه فرمول کوکران مورد استفاده قرار گرفت که در نهایت ۳۸۴ نفر به عنوان حجم نمونه انتخاب شدند و سیستمی دیمان اب افاده نمودند.

جهت اندازه گیری روایی پرسشنامه در این پژوهش از روایی صوری و سازه استفاده شده است، چرا که به دلیل استاندارد بودن پرسشنامه، روایی سازه پرسشنامه قابل اعتماد است. اما باید روایی صوری پرسشنامه از حیث تطابق سوالات با موضوع و مفاهیم مدنظر بررسی می شد بنابراین، سوالات پرسشنامه این پژوهش قبل از توزیع نهایی در میان نمونه آماری، در اختیار استاد راهنمایی اساتید مجرب قرار گرفت و این اساتید با بررسی تعداد کافی پرسش های مناسب و مرتبط برای اندازه گیری مفهوم مورد سنجش در این پژوهش جهت روایی محتوایی، و بررسی این مساله که عناصر مورد سنجش به طور ظاهری توانایی اندازه گیری مفهوم مورد نظر در این پژوهش را دارند، جهت روایی صوری، ایرادهای وارد به سوالات از هر دو حیث مشخص شد و پس از بدل ف نمود: این ارادهای دو پرسشنامه توسط شهشهنگ، داده صوری، سوالات مورد تایید ای اساتید قرار گرفت.

برتر مسوی یعنی بیرون از پردازشگر، رویی سوپر-موزه، میراث ایرانی، این مسایل مرور می‌گردند. از آنجایی که الگای کرونباخ معمولاً شاخص کاملاً مناسب برای سنجش قابلیت اعتماد ابزار اندازه‌گیری و هماهنگی درونی میان عناصر پرسشنامه است. بنابراین قابلیت اعتماد پرسشنامه مورد استفاده در این تحقیق به کمک الگای کرونباخ ارزیابی شده است. الگای کرونباخ ارائه شده برای همه متغیرها و نیز کل پرسشنامه بالاتر از ۷/۰ به دست آمد که نشان دهنده این است که پرسش‌ها دارای همبستگی متقابل مناسب هستند و می‌توان اظهار داشت که در صورتی که بار دیگر با استفاده از این پرسشنامه و با استفاده از همان پاسخگویان (به طور کلی تحت شرایط مشابه) به اندازه‌گیری صفت مورد نظر تحقیق پردازیم تفاوت قابل ملاحظه‌ای در پاسخ‌های ارائه شده مشاهده نخواهیم کرد. بنابراین پایایی کل و پایایی به تفکیک متغیرها در این تحقیق بقرار بدهد است.

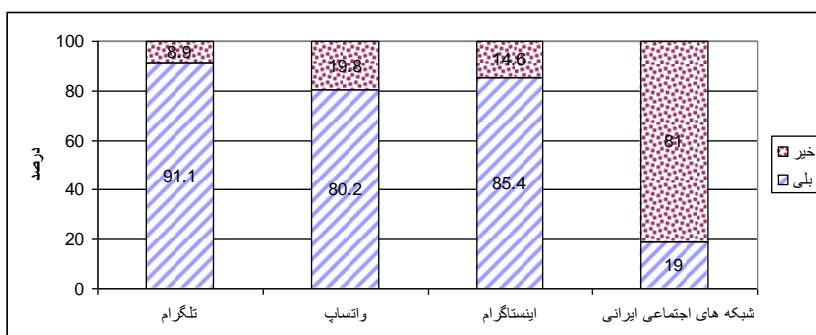
۷ - یافته‌ها

براساس یافته های آماری ، ۴۹/۷ پاسخگویان معادل ۱۹۱ نفر مرد و ۵۰/۳ درصد پاسخگویان معادل ۱۹۳ نفر زن بوده اند که در هنگام توزیع پرسشنامه ها نیز سعی براین شد تا نسبت مردان و زنان مساوی باشد . وضعیت سن افراد در بازه های سنی ۵ ساله موردن بررسی قرار گرفت که بر طبق آمار بیشترین آمار پرسش شوندگان در بازه سنی ۱۵ الی ۲۵ سال قرار داشته اند . ۴۵/۱ درصد در بازه سنی ۱۵ الی ۲۰ سال و ۴۲/۶ درصد در بازه سنی ۲۱ الی ۲۵ سال قرار داشتند . سایر نتایج تحقیق حاکی از آن بود که بیشتر پاسخ دهنده کان با ۷۶/۳ درصد در رده اداری، مدرک فقه، دبیلم و لیسانس، بوده اند.

جدول ۱- توزیع فراوانی عضویت در شبکه‌های اجتماعی

خیر		بلی		هدف
درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	
۸/۹	۳۴	۹۱/۱	۳۵۰	تلگرام
۱۹/۸	۷۶	۸۰/۲	۳۰۸	واتس‌اپ
۱۴/۶	۵۶	۸۵/۴	۳۲۸	ایнстاگرام
۸۱	۳۱۱	۱۹	۷۳	شبکه‌های اجتماعی ایرانی مانند سروش، ایتا وغیره

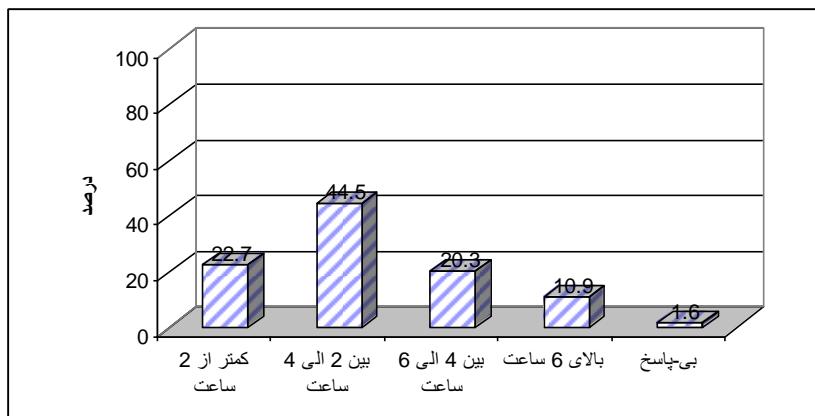
همانطور که در جدول ۱ ملاحظه می‌گردد، وضعیت عضویت در شبکه‌های اجتماعی تلگرام، ۹۱/۱ درصد بلی و ۸/۹ درصد خیر پاسخ داده‌اند. واتس‌اپ ۸۰/۲ درصد بلی و ۱۹/۸ درصد خیر پاسخ داده‌اند. اینستاگرام ۸۵/۴ درصد بلی و ۱۴/۶ درصد خیر پاسخ داده‌اند. شبکه‌های اجتماعی ایرانی مانند سروش، ایتا وغیره ۱۹ درصد بلی و ۸۱ درصد خیر پاسخ داده‌اند. در نمودار ۱ هیستوگرام وضعیت عضویت در شبکه‌های اجتماعی در نمونه رسم گردیده که نتایج فوق را بهوضوح به تصویر کشیده است.

جدول ۲- توزیع فراوانی و وضعیت متوسط استفاده روزانه از شبکه‌های اجتماعی

درصد	فراوانی	متوسط استفاده روزانه از شبکه‌های اجتماعی
۲۲/۷	۸۷	کمتر از ۲ ساعت
۴۴/۵	۱۷۱	بین ۲ الی ۴ ساعت
۲۰/۳	۷۸	بین ۴ الی ۶ ساعت
۱۰/۹	۴۲	بالای ۶ ساعت
۱/۶	۶	بی‌پاسخ
۱۰۰	۳۸۴	جمع

همانطور که در جدول ۲ ملاحظه می‌گردد، وضعیت متوسط استفاده روزانه از شبکه‌های اجتماعی در نمونه تحت بررسی شامل ۲۲/۷ درصد کمتر از ۲ ساعت، ۴۴/۵ درصد بین ۲ الی ۴ ساعت و ۲۰/۳ درصد بین ۴ الی ۶ ساعت و ۱۰/۹ درصد بالای ۶ ساعت بوده است. ۱/۶ درصد به این سوال پاسخ ندادند. در نمودار ۲ هیستوگرام وضعیت متوسط استفاده روزانه از شبکه‌های اجتماعی در نمونه رسم گردیده که نتایج فوق را بهوضوح به تصویر کشیده است.

نمودار ۲- وضعیت متوسط استفاده روزانه از شبکه‌های اجتماعی

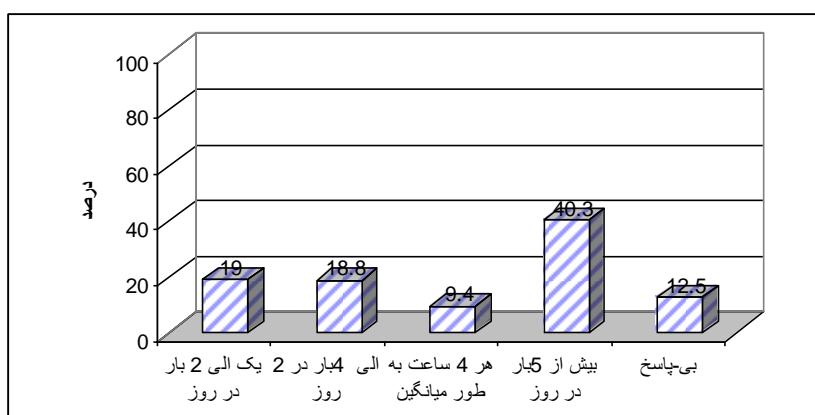
تعداد دفعات مراجعه به اینستاگرام شامل چک کردن، پست گذاری، کامنت و...

در این قسمت، وضعیت تعداد دفعات مراجعه به اینستاگرام شامل چک کردن، پست گذاری، کامنت و... مورد تحلیل قرار گرفته و داده‌های گردآوری شده در جدول و نمودار توصیف می‌شوند.

جدول ۳- توزیع فراوانی وضعیت تعداد دفعات مراجعه به اینستاگرام شامل چک کردن، پست گذاری، کامنت

درصد	فرافوانی	تعداد دفعات مراجعه
۱۹	۷۳	بیک الی ۲ بار در روز
۱۸/۸	۷۲	۲ الی ۴ بار در روز
۹/۴	۳۶	هر ۴ ساعت به طور میانگین
۴۰/۳	۱۵۵	بیش از ۵ بار در روز
۱۲/۵	۴۸	بی‌پاسخ
۱۰۰	۳۸۴	جمع

همانطور که در جدول ۳ ملاحظه می‌گردد، وضعیت تعداد دفعات مراجعه به اینستاگرام شامل چک کردن، پست گذاری، کامنت و... در نمونه تحت بررسی شامل ۱۹ درصد یک الی ۲ بار در روز، ۱۸/۸ درصد ۲ الی ۴ بار در روز و ۹/۴ درصد هر ۴ ساعت به طور میانگین و ۴۰/۳ درصد بیش از ۵ بار در روز بوده است. ۱۲/۵ درصد به این سوال پاسخ ندادند. در نمودار ۴-۳ هیستوگرام وضعیت تعداد دفعات مراجعه به اینستاگرام شامل چک کردن، پست گذاری، کامنت و... در نمونه رسم گردیده که نتایج فوق را به وضوح به تصویر کشیده است.

نمودار ۳- وضعیت تعداد دفعات مراجعه به اینستاگرام شامل چک کردن، پست گذاری، کامنت و...

همچنین آمارهای بسیار گوناگونی از میزان حضور ایرانیان در شبکه‌های اجتماعی ارائه گردیده است که برطبق این تحقیق و در میان جوانان مشهدی، بیشترین میزان حضور بین ۲ الی ۴ ساعت با ۴۴/۵ درصد و کمتر از ۲ ساعت با ۲۲/۷ درصد بوده است.

۱- نتیجہ گیری

فرضیه اول به بررسی این موضوع پرداخته است که میان روابط خانوادگی و تربیت افراد در خانواده و بروز رفتارهای وندالیستی در فضای مجازی رابطه مستقیم وجود دارد. خانواده به عنوان اولین نهاد اجتماعی و جامعه کوچکی که کودک در آن حضور می یابد، رشد می کند و برای حضور در جامعه ای بزرگتر آمده می شود قطعاً نقش مهمی در شکل گیری شخصیت و رفتارهای او دارد برهمین اساس، عامل خانواده به عنوان یکی از متغیرهای مستقل در بروز رفتارهای وندالیستی در فضای مجازی در پژوهشنامه مورد بررسی و مطالویت شرایط خانوادگی و میزان اعتماد والدین با فرزندان در قالب گویه های مختلف مورد سنجش قرار گرفت. با توجه به آمارهای به دست آمده در فصل ۴ مشخص گردید میان عامل خانواده و تربیت فرزندان و بروز رفتارهای وندالیستی در فضای مجازی رابطه معناداری وجود دارد و نمیتوان از نقش آن غافل شد. شکوه عزیزی (۱۳۹۵) در پژوهش خود که با عنوان بررسی عوامل موثر بر پدیده وندالیسم و ارتباط آن با ویژگی های شخصیتی و عملکرد تحصیلی در نوجوانان دیبرستانی شهر بندرعباس منتشر کرده داشن آموزان پایه های نهم و دهم دیبرستان های شهر بندرعباس را به عنوان جامعه آماری انتخاب کرده است. نتایج این تحقیق حاکی از آن است که عامل اجتماعی، فردی و خانواده به ترتیب بیشترین تاثیر را بر بروز رفتارهای وندالیستی در میان نوجوانان دارد. وی توجه به عوامل اجتماعی و بهبود عملکرد تحصیلی را به عنوان راهکارهای موثر برای پیشگیری و کاهش رفتارهای وندالیستی، معرفی کرده است.

فرضیه دوم بیانگر این موضوع است که میان بیگانگی اجتماعی و بروز رفتارهای وندالیستی در فضای مجازی رابطه مستقیم وجود دارد. بیگانگی اجتماعی از جمله عواملی است که خود دارای مولفه های گوناگونی شامل تنفساز خود و تنفر فرهنگی، انزوای اجتماعی، احساس بی معنائی، بی قدرتی و بی هنجاری است. برای هریک از موارد فوق در پرسشنامه ای که به صورت استاندارد تهیه شده بود گوییه های مختلفی در نظر گرفته شد و این فرضیه با توجه به داده های آماری فصل ۴ مورد تایید قرار گرفت. به این معنا که میان بیگانگی اجتماعی در افراد و بروز رفتارهای وندالیستی رابطه معناداری وجود دارد. افشاری و جواهرچیان (۱۳۹۵) در تحقیق خود با عنوان «بررسی نقش بیگانگی اجتماعی در وندالیسم در بین دانش آموزان دوره اول و دوم متوسطه شهر یزد» به این نتیجه رسیدند که یگانگی اجتماعی و ابعاد آن در وندالیسم و ابعاد آن تأثیر مستقیم و معناداری دارد؛ به عبارت دیگر با افزایش میزان بیگانگی اجتماعی، میزان وندالیسم نیز افزایش می‌یابد. یافته‌های پژوهش فوق با نظریه سیمن در مورد نقش بیگانگی اجتماعی در وندالیسم همانهنجی دارد.

فرضیه سوم درنهایت به این موضوع اشاره کرده است که میان جنسیت افراد و بروز رفتارهای وندالیستی مجازی تفاوت معنادار وجود دارد. در این فرضیه و براساس یافته های به دست آمده و با توجه به اینکه میزان فراوانی زنان و مردان در نمونه آماری تقریباً مساوی بود مشخص گردید بین جنسیت افراد و بروز رفتارهای وندالیستی مجازی تفاوت معنادار وجود نداشت و این بدان معناست که مردان و زنان می توانند رفتارهای، وندالیستی، را به نسبت بکسان از خود بروز دهند.

می توان گفت در اکثریت تحقیقات مرتبط با وندالیسم به مسئله جنسیت به عنوان یکی از فرضیه های مرتبط با بروز رفتارهای وندالیستی اشاره شده است به عنوان مثال علیرضا محسنی تبریزی که به طور ویژه به بررسی وندالیسم و عوامل موثر بر آن پرداخته است در تحقیق خود با عنوان «مبانی نظری و تجربی وندالیسم: مروری بر یافته های یک تحقیق» نتیجه گرفت: وندال ها از حیث پایگاه اجتماعی - اقتصادی والدین، گروه سنی، جنسیت، وضعیت مهاجرت، وضعیت آموزشی، مطلوبیت شرایط خانوادگی، تجارب نخستین دوران کودکی، نحوه جامعه پذیری و تربیت اجتماعی، نوع گروه های عضویتی، الگوی گذران اوقات فراغت، نحوه سرپرستی عاطفی، سیستم های پاداش و مجازات، خلق و خو، انتظارات، موضع گیری ها و رفتارها با نوجوان و جوانان غیر وندال متفاوت بوده اند. در این تحقیق به مسئله جنسیت به عنوان یکی از عوامل موثر در بروز رفتارهای وندالیستی اشاره شده است که با نتیجه به دست آمده در تحقیق فوق متفاوت است و این مغایرت را می توان ناشی از ماهیت متفاوت تخریب در فضای سایبر با تخریب در فضای واقعی دانست. حسین آذرنشن (۱۳۹۳) در تحقیق خود با عنوان «مقایسه تخریب سنتی با تخریب در فضای سایبر» به بررسی تخریب در فضای جامعه و تخریب در فضای مجازی می پردازد و به این موضوع اشاره دارد که تخریب در دنیای مادی به صورت عینی اتفاق می افتد اما تخریب سایبری در فضای مجازی رخ می دهد و به صورت غیرملموس و انتزاعی است. این تحقیق که از جنبه جرم شناختی به موضوع وندالیسم پرداخته درنهایت به این نتیجه دست یافته است که ماهیت تخریب سنتی با تخریب سایبر، متفاوت است و نظر کفته است مخصوصاً انتکاب حرم با یکدیگر متمانه هستند.

به طور کلی نمی توان تاریخ دقیقی برای شروع رفتارهای وندالیستی عنوان کرد اما بدون شک میتوان این پدیده را با گسترش شبکه های اجتماعی در میان کاربران اینترنت مصادف دانست. هرچند با نگاهی گذرآ به رویدادهای رخ داده درسال های اخیر مشاهده می گردد که اغلب موارد در ۱۰ سال گذشته رخ داده است. پدیده وندالیسم مجازی منحصر به شبکه اجتماعی خاصی نیست و تاکنون موارد مشابهی از آن در فیسبوک، توئیتر و اینستاگرام مشاهده شده است که به ظاهر در اکثر موارد توسط کاربران ایرانی یا فارسی زبان بوده است. در پژوهش حاضر، شبکه اجتماعی اینستاگرام به عنوان مطالعه موردي و به عنوان دومین شبکه اجتماعی پرکاربرد در میان ایرانیان براساس نظرسنجی های مرکز افکارسنجی ایسپا انتخاب گردیده است. مرسوم است که در انتهای هر پژوهش و با توجه به یافته های به دست آمده، محقق پیشنهادات کاربردی چهت حل معضل مورد بررسی در تحقیق ارائه نماید. اما با توجه به گستردگی موضوع و اینکه در این تحقیق تنها بخشی از عوامل ایجاد کننده رفتارهای وندالیستی در فضای

مجازی مورد بررسی قرار گرفته است، پژوهشگر از ارائه پیشنهادات صرف نظر کرده و ارائه پیشنهادات در جهت حل این معضل را به عنوان تحقیقی مستقل به سایر پژوهشگران علاقه مند به حوزه شبکه های اجتماعی پیشنهاد می نماید.

لازم به ذکر است با جستجو در اینترنت و مطالب اندکی که توسط پژوهشگران، صاحب نظران و فعالان عرصه ای فضای مجازی در خصوص پدیده وندالیسم مجازی نگاشته شده است به مواردی هم چون آموزش سواد رسانه ای به کاربران اینترنت، خصوصی کردن صفحات شخصی در شبکه های اجتماعی، بلاک کردن افراد خاطری و یا مراجعته به مراجع قضایی و پلیس فنا به منظور مقابله با رفتارهای وندالیستی در فضای مجازی برمی خوریم. در مورد مراجعته به مراجع قضایی می باشد خاطرنشان کرد جرم توهین رایانه ای در هیچ ماده ای از قوانین دکر نشده و بدون مجازات ماندن مرتكبان جرم توهین در فضای مجازی بر ارتکاب روز افزون آن خواهد افزوود. نکته قابل توجه این است که توهین در فضای مجازی از مصاديق هتک حرمت به افراد محسوب می شود و بطبق قوانین می توان با استناد به مفاد توهین به افراد مجازات های نقی و غیرنقی که در مفاد مختلف قانون به آن اشاره شده است با افراد خاطری برخورد کرد.

منابع

۱. اشرف، احمد (۱۳۵۴). کثرفاتری مسائل انسانی و آسیب شناسی اجتماعی، مجموعه گفتارهای درسی آموزشگاه عالی خدمات اجتماعی
۲. ایزدی، پیروز (۱۳۸۵). نظریه پردازی درباره ارتباطات میان فرهنگی، فصلنامه رسانه. سال هفدهم شماره ۳.
۳. ایاللی، سیدحسن (۱۳۹۵)، الگوهای رفتاری ایرانیان در شبکه های اجتماعی مجازی، پایان نامه دوره کارشناسی ارشد دانشگاه علامه طباطبائی.
۴. آذربایان قهقهه، مرتضی (۱۳۹۵). بررسی نظریه تاثیر تقلید بر رفتار اجتماعی گابریل تارد، کنفرانس ملی فقه، حقوق و روانشناسی آذین منش، حسین (۱۳۹۳). مقایسه تخریب سنتی با تخریب در فضای سایر، پایان نامه کارشناسی ارشد موسسه آموزش عالی غیرانتفاعی و غیردولتی شهید اشرفی اصفهانی، دانشکده علوم انسانی
۵. بی نام (۱۳۹۵). وبسایت خبری تابناک. اوج گیری وندالیسم مجازی با حمله گروهی از کاربران ایرانی به صفحه افراد مشهور. ۱۳۹۸. <https://b2n.ir/a79769>.
۶. بی نام (۱۳۹۵) چرا جوانان ایرانی در اینستاگرام افراد مشهور فحاشی می کنند؟ ۱۳۹۸. <https://b2n.ir/366499>.
۷. پاکزاد، بتول (۱۳۸۸) تروریسم سایبری، رساله دکتری، دانشکده حقوق، دانشگاه شهید بهشتی
۸. حقی، سعید (۱۳۹۵)، سنجش مساله اجتماعی وندالیسم و بررسی عوامل موثر بر آن درین داش آموزان دوره دبیرستان شهرستان بویراحمد در سال تحصیلی ۱۳۹۳-۹۴، پایان نامه کارشناسی ارشد دانشگاه تبریز.
۹. سرلک، صادق (۱۳۹۷). چالش های امنیت ملی در فضای مجازی مطالعه موردي، تروریسم مجازی. پایان نامه کارشناسی ارشد دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی، مجتمع دانشگاهی ولیعصر (عج) - دانشکده ادبیات و علوم انسانی
۱۰. سفیری، خدیجه، رجبلو، علی و قلیزاده، صغیر (۱۳۹۶). بررسی رابطه بین اعتماد بین شخصی و احساس امنیت اجتماعی در شبکه های اجتماعی مجازی (مطالعه موردي دانشجویان دختر دانشگاه الزهرا و شهید بهشتی). پژوهش نامه نظم و امنیت انتظامی، (۱)، ۵۲-۲۷.
۱۱. سلیمانی پور، رضا، ، شبکه های اجتماعی: فرست ها و تهدیدها، فصلنامه ره آوردن نور، شماره ۴۸۵.
۱۲. صالح نژاد، حسن (۱۳۸۸). بررسی رابطه بین سرمایه فرهنگی و بیگانگی اجتماعی در بین دانش آموزان دبیرستانی و پیش دانشگاهی شهرستان سقز، پایان نامه کارشناسی ارشد دانشگاه علوم انسانی و اجتماعی دانشگاه تبریز
۱۳. عزیزی، شکوه (۱۳۹۵). بررسی عوامل موثر بر پدیده وندالیسم و ارتباط آن با ویژگی های شخصی و عملکرد تحصیلی در نوجوانان دبیرستانی شهر بندرعباس. پایان نامه کارشناسی ارشد دانشگاه آزاد اسلامی واحد بندرعباس، دانشکده علوم پایه
۱۴. عطوان، مريم (۱۳۹۱). تحلیل خرابکاری رایانه ای در قانون جرائم ایران. پایان نامه کارشناسی ارشد دانشگاه اصفهان، دانشکده حقوق و علوم سیاسی.
۱۵. فشانی، علیرضا و جواهرچیان، ندا (۱۳۹۵). بررسی نقش بیگانگی اجتماعی در وندالیسم در بین دانش آموزان دوره اول و دوم متوسطه شهر بزد. پژوهش های راهبردی مسائل اجتماعی ایران، (۲۵)، ۱-۲۴.
۱۶. قدیم زاده، سمیه (۱۳۹۵). مطالعه جرم شناختی وندالیسم سایبری و تروریسم سایبری و راهکارهای پیشگیری از آن ها، پایان نامه کارشناسی ارشد دانشگاه گیلان گروه حقوق.
۱۷. قنبری، ابوالفضل، طاهونی، مهدیه، قادری، ناصر (۱۳۹۵) بررسی عوامل تاثیرگذار بروز وندالیسم در میلمان شهری (مطالعه موردي: شهر تبریز). پژوهش های جغرافیایی برنامه ریزی شهری، دوره ۴ شماره ۴، ۵۶۹-۵۸۶.
۱۸. کوثری، مسعود (۱۳۸۴)، آنومی اجتماعی در اجتماعات مجازی، مجله علوم اجتماعی مطالعات فرهنگی و ارتباطات، بهار و تابستان ۱۳۸۴ شماره ۳، ۱۷۱-۱۹۴.

۲۰. کوثری، مسعود، نجاتی حسینی، محمود (۱۳۸۸)، پتانسیل آنومی اجتماعی در مناطق حاشیه‌ای شهر تهران. دانشگاه آزاد اسلامی معاونت پژوهشی دفتر گسترش تولید علم، تهران.
۲۱. گروسی، اکرم، گروسی، حسین (۱۳۹۴). بررسی جرم شناختی تاثیر شبکه‌های اجتماعی بر امنیت اخلاقی، پژوهش نامه نظم و امنیت انتظامی، ۲۲(۴)، ۵۴-۴۳.
۲۲. محسنی تبریزی، علیرضا (۱۳۷۴). بررسی وندالیسم در تهران، موسسه مطالعات و تحقیقات اجتماعی دانشگاه تهران.
۲۳. محسنی تبریزی، علیرضا (۱۳۷۹). مبانی نظری و تجربی وندالیسم: مروری بریافته‌های یک تحقیق، نامه‌ی علوم اجتماعی، ۱۶۱، ۱۹۲-۲۲۷.
۲۴. مرادی، علی رضا (۱۳۶۵). خصوصیات شخصیتی نوجوانان، پایان نامه کارشناسی ارشد دانشگاه تربیت مدرس.
۲۵. ممتاز، فریده (۱۳۸۰)، مفهوم کج رفتاری از دیدگاه دورکیم، پژوهشنامه علوم انسانی، ۳۰، ۷۵-۸۵.
۲۶. نادری، حمدالله؛ بنی فاطمه، حسین؛ حریری اکبری، محمد (۱۳۸۸). الگوسازی ساختاری رابطه‌ی بیگانگی و بی تفاوتی اجتماعی، مجله علوم اجتماعی دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه فردوسی مشهد، پاییز و زمستان، ۵۹-۲۹.
27. NIkola M. Petrović (2009) Attitudes of youth towards cyber vandalism. Victimology Society of Serbia and Prometej-Beograd. 75-87
28. Jin, Long, Chen, Yang, Wang, Tianyi, Hui, Pan, (2013), Understanding User Behavior in OnlineSocial Networks: A Survey, IEEE Communications Magazine.
29. O'Donovan, Francis T. (2013), CHARACTERIZING USER BEHAVIOR AND INFORMATION PROPAGATION ON A SOCIAL MULTIMEDIA NETWORK,
30. Clinard, M , Meirer , R., (1986) Sociology of deviant behavior. N.Y: Holt Rinehart and Winston.